

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA STOPNIE SZKOLNE

KL. III

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Sąsiedzi Polski				
Czech i Słowacja				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie Czechy i Słowację, ▪ podaje nazwy stolic Czech i Słowacji oraz wskazuje na mapie ich położenie, ▪ podaje przykłady walorów turystycznych Czech i Słowacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje, korzystając z mapy, położenie geograficzne Czech i Słowacji, ▪ lokalizuje na mapie wskazane krainy geograficzne, rzeki oraz miasta Czech i Słowacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, na podstawie map, środowisko przyrodnicze (w tym bogactwa mineralne) Czech i Słowacji, ▪ podaje przykłady współzależności między środowiskiem przyrodniczym a działalnością gospodarczą w omawianych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje różnice w rozwoju gospodarczym Czech i Słowacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje wpływ przystąpienia do UE Czech i Słowacji na rozwój gospodarczy tych państw
Ukraina, Białoruś, Litwa				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie Ukrainę, Białoruś i Litwę, ▪ podaje nazwy stolic omawianych państw oraz lokalizuje je na mapie, ▪ odczytuje z mapy nazwy największych rzek oraz miast omawianych państw 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Ukrainy, Białorusi i Litwy, ▪ wskazuje na mapie miejsca występowania wybranych surowców mineralnych w omawianych państwach, ▪ charakteryzuje warunki środowiska przyrodniczego w omawianych państwach z 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, na podstawie map, środowisko przyrodnicze Ukrainy, Białorusi i Litwy, ▪ przedstawia cechy rolnictwa Ukrainy, Białorusi i Litwy, ▪ podaje przykłady przemian społecznych i gospodarczych na Ukrainie, ▪ wskazuje przyczyny i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, korzystając z danych statystycznych, gospodarkę Białorusi i Litwy, ▪ porównuje, korzystając z danych statystycznych, poziom gospodarki Ukrainy z poziomem gospodarki innych państw (uwzględniając główne kierunki oraz cechy wyróżniające) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zmiany społeczne i gospodarcze zachodzące na Białorusi i na Litwie po 1990 roku, ▪ podaje przykłady powiązań gospodarczych między Rosją a Białorusią

	<p>punktu widzenia przydatności dla rolnictwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne kierunki produkcji rolnej w omawianych państwach, przedstawia konsekwencje awarii elektrowni w Czarnobylu 	<p>konsekwencje ujemnego przyrostu naturalnego na Ukrainie</p>		
Rosja				
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Rosję oraz podaje nazwę jej stolicy, lokalizuje na mapie stolicę Rosji, lokalizuje na mapie wskazane obiekty geograficzne Rosji (krainy geograficzne, rzeki, jeziora, morza, miasta) 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, korzystając z mapy, położenie geograficzne Rosji oraz jej stolicy, podaje przykłady konsekwencji dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej, wskazuje, korzystając z map tematycznych, miejsca występowania wybranych surowców mineralnych i obszary upraw wybranych roślin, wymienia przyczyny spadku liczby ludności Rosji w ostatnim okresie, przedstawia zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe Rosji, wskazuje, korzystając z mapy demograficznej, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje, na podstawie map, środowisko przyrodnicze Rosji, porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze europejskiej i azjatyckiej części Rosji, wykazuje różnice w zaludnieniu różnych regionów Rosji i wskazuje przyczyny tych różnic, wykazuje rolę surowców energetycznych w gospodarce Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między elementami środowiska przyrodniczego Rosji, porównuje zagospodarowanie azjatyckiej i europejskiej części Rosji, podaje przyczyny wyludniania się Syberii 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, na podstawie map, warunki środowiska przyrodniczego wskazanych obszarów Rosji z punktu widzenia życia i działalności człowieka, wyszukuje w źródłach statystycznych dane dotyczące miejsca Rosji w produkcji przemysłowej świata

	obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia			
Niemcy				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie Niemcy oraz ich stolicę, ▪ lokalizuje na mapie przynajmniej trzy rzeki i trzy miasta Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje, korzystając z mapy, położenie geograficzne Niemiec oraz ich stolicy, ▪ lokalizuje na mapie wskazane obiekty geograficzne Niemiec: <ul style="list-style-type: none"> – krainy geograficzne, – rzeki, – miasta, ▪ wymienia główne cechy gospodarki Niemiec (nowoczesny, dobrze rozwinięty przemysł, wysoki poziom rolnictwa towarowego) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje, na podstawie map, środowisko przyrodnicze Niemiec, ▪ wykazuje na przykładach związek produkcji rolnej Niemiec z warunkami środowiska przyrodniczego, ▪ identyfikuje cechy rolnictwa towarowego, ▪ przedstawia główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu w Reńsko-Westfalskim Okręgu Przemysłowym jako przykład zmian zachodzących w przemyśle w Europie Zachodniej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego starzenie się społeczeństwa Niemiec jest problemem społecznym i gospodarczym (z uwzględnieniem imigracji) ▪ przedstawia problemy gospodarcze powstałe w wyniku połączenia NRD i RFN, ▪ ocenia, na podstawie danych statystycznych, efektywność i towarowość rolnictwa Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia środowisko przyrodnicze z punktu widzenia gospodarki kraju, ▪ wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec, ▪ wykazuje rolę Niemiec w Europie
Europa				
Kraje skandynawskie				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie kraje skandynawskie oraz ich stolice 	<p>pojęcia: gejzer</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia, korzystając z map, cechy położenia państw skandynawskich, ▪ podaje, korzystając z map, cechy środowiska przyrodniczego państw 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, na podstawie map tematycznych, związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia, na podstawie map: <ul style="list-style-type: none"> – wspólne cechy środowiska przyrodniczego omawianych państw, – cechy środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, na podstawie danych statystycznych, wskaźniki rozwoju gospodarczego państw skandynawskich

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ skandynawskich, wymienia czynniki wpływające na średnią długość życia ludności w krajach skandynawskich, ▪ podaje przykłady działalności gospodarczej państw skandynawskich wynikającej z cech środowiska przyrodniczego tych krajów 	<p>omawianych państw:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wpływ nadmorskiego położenia na gospodarkę Norwegii, – racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych (w tym rzek) w krajach Europy Północnej, – wykorzystanie cech środowiska przyrodniczego dla rozwoju rolnictwa w Danii, – wykorzystanie cech środowiska przyrodniczego dla rozwoju rybołówstwa w Islandii 	<p>przyrodniczego wyróżniające dane państwo,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje zależność między położeniem Islandii w strefie ryftu a występowaniem wulkanów i gejzerów, ▪ podaje cechy gospodarki, które wyróżniają dane państwo 	
Wielka Brytania				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie wielką Brytanię oraz jej stolicę, ▪ przedstawia wyspiarskie położenie Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy położenia Wielkiej Brytanii, ▪ lokalizuje na mapie wskazane wyspy należące do Wielkiej Brytanii, ▪ lokalizuje na mapie krainy geograficzne i historyczne Wielkiej Brytanii, ▪ wykazuje wpływ położenia Wielkiej Brytanii na jej klimat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje środowisko przyrodnicze Wielkiej Brytanii, ▪ przedstawia główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu Okręgu Środkowoangielskiego ▪ przedstawia cechy nowoczesnego przemysłu i rolnictwa Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje znaczenie rewolucji przemysłowej i podbojów kolonialnych dla rozwoju Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia rolę imigrantów w gospodarce kraju

Francja				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie Francję i jej stolicę, ▪ wskazuje na mapie przynajmniej trzy rzeki i trzy miasta Francji, ▪ przedstawia znaczenie Paryża jako światowej metropolii 	<p>pojęcia: technopolia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Francji oraz jej stolicy, ▪ lokalizuje na mapie główne krainy geograficzne, ▪ lokalizuje na mapie wskazane: <ul style="list-style-type: none"> – rzeki, – miasta, ▪ wskazuje, korzystając z map tematycznych, miejsca występowania wybranych surowców mineralnych i obszary upraw wybranych roślin 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje, na podstawie map, środowisko przyrodnicze Francji, ▪ lokalizuje na mapie wskazane okręgi przemysłowe, ▪ wykazuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego na kierunki produkcji rolnej w różnych regionach Francji, ▪ wykazuje cechy rolnictwa towarowego i wyjaśnia przyczyny wysokiego poziomu rolnictwa Francji, ▪ uzasadnia znaczenie Paryża jako światowej metropolii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia rolę rolnictwa i przemysłu w gospodarce kraju, ▪ przedstawia cechy położenia, wielkości oraz układu przestrzennego Paryża 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, na podstawie danych statystycznych, efektywność rolnictwa Francji z rolnictwem innych państw Europy, ▪ przedstawia, na podstawie wskazanych źródeł wiedzy, pozycję Francji w gospodarce Europy
Austria				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie Austrię i jej stolicę, ▪ wskazuje na mapie obiekty geograficzne: Alpy, Dunaj, ▪ podaje przykłady działalności gospodarczej w Alpach na przykładzie Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Austrii oraz jej stolicy, ▪ charakteryzuje łańcuch górski Alp 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje (na przykładzie Austrii) wpływ gór na: <ul style="list-style-type: none"> – rozmieszczenie ludności, – gospodarkę krajów alpejskich, – piętrowość gospodarki rolnej w Alpach, – wykorzystanie rzek do rozwoju energetyki, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje związki między elementami środowiska przyrodniczego Alp (piętrowość klimatu i roślinności, gleby, fen) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia problemy rozwoju turystyki w Austrii

		<ul style="list-style-type: none"> - rozwój turystyki, - transport 		
Walory turystyczne Europy Południowej. Planujemy wycieczkę po wybranych krajach Europy				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje, korzystając z mapy, nazwy europejskich państw położonych nad Morzem Śródziemnym, ▪ uzasadnia, dlaczego turyści chętnie odwiedzają państwa położone w rejonie Morza Śródziemnego, ▪ projektuje, na podstawie wskazanego źródła wiedzy geograficznej, trasę wycieczki po wybranym mieście Europy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia nazwy państw położonych w Europie Południowej i lokalizuje je na mapie, ▪ wymienia przykłady elementów środowiska przyrodniczego, które stanowią walory turystyczne państw śródziemnomorskich, ▪ wymienia przykłady zabytków kultury materialnej państw Europy Południowej, ▪ wymienia przykłady miast w wybranym regionie Europy najchętniej odwiedzanych przez turystów, ▪ wymienia przykłady zabytków kultury materialnej we wskazanych miastach Europy 	<p>pojęcia: przemysł turystyczny</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia wspólne cechy środowiska przyrodniczego krajów basenu Morza Śródziemnego, ▪ wymienia przykłady walorów turystycznych państw śródziemnomorskich, ▪ opracowuje, korzystając z map, przewodników, internetu, trasę wycieczki po wybranej części Europy, ▪ prezentuje opracowaną trasę wycieczki po wybranej części Europy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia, na podstawie dowolnych źródeł informacji geograficznej, przykłady miejsc (w tym miasta) Europy Południowej najchętniej odwiedzane przez turystów, ▪ rozpoznaje na fotografiach wskazane zabytki kultury materialnej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje związki między rozwojem turystyki państw Europy Południowej a warunkami przyrodniczymi tych państw, ▪ wykazuje wpływ dziedzictwa kultury śródziemnomorskiej na rozwój turystyki w regionie basenu Morza Śródziemnego
Azja				
Azja – kontynent kontrastów				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie Azję, ▪ opisuje położenie Azji w 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Azji w 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oblicza rozciągłość południkową i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia związek między klimatem a stanem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia środowisko przyrodnicze wskazanych

<p>stosunku do równika i południka 0°,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, wskazane obiekty geograficzne: <ul style="list-style-type: none"> – największe wyspy i półwyspy, – krainy geograficzne (Himalaje i ich najwyższy szczyt, przynajmniej dwie wyżyny i dwie niziny), – rzeki (przynajmniej cztery) 	<p>stosunku do innych kontynentów i oceanów,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa i lokalizuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Azji, ▪ nazywa i lokalizuje na mapie główne formy ukształtowania powierzchni Azji, ▪ wskazuje na mapie Azji obszary występowania głównych typów klimatu, ▪ wskazuje na mapie Azji obszary występowania wybranych formacji roślinnych, ▪ podaje przynajmniej dwa przykłady kontrastów przyrodniczych Azji 	<p>równoleżnikową Azji, charakteryzuje, korzystając z map tematycznych, środowisko przyrodnicze wskazanego obszaru Azji,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia mechanizm powstawania monsunów, ▪ wskazuje na mapie obszary bezodpływowe 	<p>wód rzek w Azji w różnych porach roku,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przyczynę występowania bagien na Nizinie Zachodniosyberyjskiej, ▪ wykazuje, na podstawie map tematycznych, że Azja jest kontynentem wielkich geograficznych kontrastów 	<p>obszarów Azji z punktu widzenia życia i działalności człowieka</p>
Chiny				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie Chiny i ich stolicę, ▪ lokalizuje na mapie wybrane obiekty geograficzne: Nizinę Chińską, Tybet, Himalaje, Huang-ho, Jangcy, ▪ podaje liczbę ludności Chin, ▪ odczytuje, korzystając z mapy, nazwy największych miast Chin, ▪ podaje przykłady roślin uprawianych w Chinach, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Chin oraz ich stolicy, ▪ przedstawia, na podstawie map tematycznych, warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze azjatyckie cywilizacje, ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, wskazane obiekty geograficzne: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia, korzystając z map tematycznych, zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Chin, ▪ wyjaśnia, korzystając z map tematycznych, przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności na obszarze Chin, ▪ wykazuje związek rytmu upraw ryżu z cechami klimatu monsunowego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, na podstawie wykresów i danych liczbowych, przemiany ludnościowe i urbanizacyjne w Chinach, ▪ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków środowiska przyrodniczego na obszarze Chin a typem rolnictwa (Chiny Wschodnie, Chiny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia radykalną politykę demograficzną wprowadzoną przez chińskie władze i wymienia przykłady jej konsekwencji, ▪ wskazuje przyczyny dynamicznego rozwoju przemysłu w Chinach

<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie obszary upraw ryżu w Chinach 	<ul style="list-style-type: none"> – krainy geograficzne, – rzeki, – miasta, ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, obszary wydobywania wybranych surowców mineralnych oraz rejony upraw wybranych roślin 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ identyfikuje cechy rolnictwa intensywnego (przy dużym nakładzie pracy ludzi), ▪ przedstawia znaczenie Chin w gospodarce światowej 	<p>Zachodnie),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje, korzystając z wykresów i danych liczbowych, zmiany znaczenia Chin w gospodarce światowej 	
Japonia				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie położenie Japonii i jej stolicy, ▪ odczytuje, posługując się mapą, nazwy głównych wysp archipelagu japońskiego oraz oblewających go mórz, ▪ wymienia klęski żywiołowe nawiedzające Japonię, ▪ wymienia nazwy i wskazuje na mapie położenie trzech japońskich miast, ▪ podaje przykłady znanych produktów przemysłu japońskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje cechy położenia geograficznego Japonii oraz jej stolicy, ▪ wskazuje na mapie największe wyspy japońskie i podaje ich nazwy, ▪ wykazuje na przykładach dostosowanie życia ludności i gospodarki do warunków środowiska przyrodniczego 	<p>pojęcia: marikultura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje kulturę japońską z uwzględnieniem cech narodowych Japończyków i ich znaczenia dla rozwoju gospodarki kraju, ▪ podaje przykłady koncernów japońskich, które odgrywają dużą rolę w gospodarce światowej, ▪ wykazuje związek występowania wulkanów i trzęsień ziemi z położeniem wysp japońskich na granicy płyt litosfery, ▪ wyjaśnia przyczyny występowania tsunami, ▪ wyjaśnia przyczyny występowania tajfunów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje znaczenie czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii, ▪ wykazuje, korzystając z wykresów i danych liczbowych, że Japonia jest potęgą gospodarczą świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje dostosowanie gospodarki Japonii do warunków środowiska przyrodniczego
Indie				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie Indie oraz ich stolicę, ▪ wymienia główne rośliny uprawiane w Indiach, ▪ podaje przykłady wpływu religii (hinduizmu) na życie mieszkańców Indii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Indii oraz ich stolicy, ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, wskazane obiekty geograficzne: <ul style="list-style-type: none"> – krainy geograficzne, – rzeki, – miasta, ▪ podaje liczbę ludności Indii, ▪ opisuje, na czym polega podział kastowy społeczeństwa Indii, ▪ podaje przykłady kontrastów gospodarczych Indii, ▪ wykazuje związek rytmu upraw i „kultury ryżu” z cechami klimatu monsunowego w Indiach i innych krajach Azji Południowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje, korzystając z map, krainy geograficzne Indii, ▪ opisuje kontrasty społeczne w Indiach, ▪ przedstawia tradycyjne i nowoczesne działy przemysłu, ▪ wymienia cechy rolnictwa Indii i problemy jego rozwoju, ▪ wymienia i lokalizuje na mapie główne obszary rolnicze Indii z uwzględnieniem rodzaju upraw 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przyczyny i konsekwencje rozwoju wielkich miast, ▪ omawia najważniejsze przyczyny hamujące rozwój rolnictwa w Indiach (system dzierżawy, analfabetyzm ludności wiejskiej, wielkość gospodarstw rolnych, ubóstwo ludności wiejskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia najważniejsze problemy wynikające z przeludnienia, ▪ wykazuje wpływ religii (hinduizmu) na życie mieszkańców i gospodarkę Indii, ▪ wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju przemysłu high-technology w Indiach
Azja Południowo-Zachodnia				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, region Bliskiego Wschodu, ▪ wskazuje ropę naftową jako główne źródło dochodu większości państw regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia kraje muzułmańskie Bliskiego Wschodu, ▪ omawia, korzystając z mapy, położenie krajów Bliskiego Wschodu, ▪ wykazuje wpływ klimatu na cechy rolnictwa i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje region Bliskiego Wschodu, uwzględniając: <ul style="list-style-type: none"> – cechy kulturowe, – zasoby ropy naftowej, – poziom rozwoju gospodarczego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje związek gospodarki państw Bliskiego Wschodu z posiadanymi złożami ropy naftowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje nowe działy przemysłu i usług, które obecnie rozwijają się w krajach Bliskiego Wschodu

	regionu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje wpływ religii (islamu) na życie społeczne i gospodarkę regionu, ▪ wymienia sposoby sztucznego nawadniania w krajach regionu 		
Wybrane regiony świata				
Środowisko przyrodnicze Afryki				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie geograficzne Afryki w stosunku do równika i południka 0°, ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, wskazane obiekty geograficzne: Kotlinę Konga, Atlas, Kilimandżaro, Nil, Kongo, J. Wiktorii oraz J. Tanganika, ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, obszary występowania lasu równikowego (w Kotlinie Konga), pustyni (Sahara) oraz sawanny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, wskazane obiekty geograficzne: <ul style="list-style-type: none"> – kotliny, – wyżyny, – góry, – rzeki, – jeziora, ▪ opisuje, korzystając z map tematycznych, cechy środowiska przyrodniczego Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia związek występowania stref klimatyczno-roślinno-glebowych w Afryce i ich symetrycznego układu względem równika z położeniem geograficznym tego kontynentu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia powstawanie pasatów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przyczyny występowania wulkanów i rowów tektonicznych w Afryce
Strefa Sahelu				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, strefę Sahelu, ▪ wymienia główne zajęcia ludności zamieszkującej region Sahelu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje, korzystając z mapy, położenie geograficzne Sahelu, ▪ charakteryzuje, na podstawie map tematycznych, środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje, korzystając z mapy, nazwy państw położonych w strefie Sahelu, ▪ wykazuje związek między działalnością człowieka w 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje na przykładzie strefy Sahelu związek między formami gospodarowania człowieka a zasobami wodnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega pustynnienie Sahelu, ▪ podaje przykłady konfliktów zbrojnych (plemiennych, międzypaństwowych) i

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyrodnicze Sahelu, opisuje życie ludzi i formy gospodarowania w strefie Sahelu, ▪ wymienia nazwy roślin żywieniowych uprawianych w strefie Sahelu, ▪ ocenia zasoby wodne Sahelu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ strefie Sahelu a zmianami zachodzącymi w środowisku przyrodniczym tego regionu, ▪ uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody w środowisku charakteryzującym się poważnymi niedoborami słodkiej wody 		wskazuje obszary ich występowania
Afryka na południe od Sahary				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje poziom życia ludności w krajach położonych na południe od Sahary 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia dwa najważniejsze problemy społeczne regionu (problem żywienia ludności, występowanie chorób) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia najważniejsze problemy demograficzne i gospodarcze państw afrykańskich położonych na południe od Sahary 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje poziom życia ludności w krajach Afryki położonych na południe od Sahelu, ▪ określa związki pomiędzy problemami żywienia ludności, występowaniem chorób (m.in. AIDS) a poziomem życia w krajach na południe od Sahary 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego rolnictwo Afryki nie zaspokaja potrzeb ludności, ▪ wykazuje związek podziału politycznego Afryki oraz niektórych problemów społeczno-gospodarczych z przeszłością kolonialną tego kontynentu
Środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Południowej				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie Ameryki Północnej i Południowej w stosunku do południka 0°, równika i oceanów, ▪ nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne obu Ameryk: Andy, Kordyliery, Nizinę Amazonki, Nizinę Zatokową, Równiny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia, korzystając z mapy, położenie geograficzne Ameryki Północnej i Południowej, ▪ lokalizuje na mapie wybrane obiekty geograficzne obu Ameryk (krainy geograficzne, rzeki, jeziora), 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje, korzystając z map tematycznych, środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Południowej, ▪ podaje przyczyny występowania wulkanów i trzęsień ziemi na zachodnich wybrzeżach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, korzystając z map tematycznych, podobieństwa i różnice między środowiskiem przyrodniczym Ameryki Północnej i Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia wpływ południkowego układu krain geograficznych na klimat Ameryk

<ul style="list-style-type: none"> Prerii, Wyżynę Brazylijską, nazywa i wskazuje na mapie po dwie największe rzeki Ameryk 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje obszary występowania wybranych formacji roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> omawianych kontynentów wykazuje związek strefowości roślinnej kontynentu ze strefowością klimatyczną 		
Stany Zjednoczone				
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Stany Zjednoczone i ich stolicę, nazywa i wskazuje na mapie państwa sąsiadujące ze Stanami Zjednoczonymi, wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne, rzeki (przynajmniej trzy), jeziora (cztery), lokalizuje, korzystając z mapy, obszary gęsto zaludnione oraz przynajmniej pięć wielkich miast Stanów Zjednoczonych, podaje główne kierunki migracji do Stanów Zjednoczonych dawniej i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, korzystając z mapy, położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych oraz ich stolicy, przedstawia, korzystając z wykresów lub danych statystycznych, zróżnicowanie rasowe i etniczne społeczeństwa Stanów Zjednoczonych, przedstawia, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Stanów Zjednoczonych, lokalizuje, korzystając z mapy, wybrane miasta (w tym wchodzące w skład megalopolis), lokalizuje, korzystając z mapy, główne obszary rolnicze i miejsca występowania wybranych surowców mineralnych oraz największe okręgi przemysłowe, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy miast amerykańskich, wymienia czynniki rozwoju wielkich miast, przedstawia, na podstawie map tematycznych, zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych i jego wpływ na gospodarkę kraju, wymienia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych (wielkoobszarowe prywatne gospodarstwa rolne, towarowość rolnictwa, wysoki stopień mechanizacji, ekstensywny sposób gospodarowania, monokultury, specjalizacja gospodarstw rolnych), przedstawia, korzystając z danych statystycznych, rolę Stanów Zjednoczonych w 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania etnicznego i rasowego społeczeństwa Stanów Zjednoczonych, podaje przykłady okręgów przemysłowych najnowszej generacji, wykazuje związki między rozmieszczeniem okręgów przemysłowych a występowaniem surowców mineralnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia główne cechy i przyczyny wielokulturowości społeczeństwa Stanów Zjednoczonych, wykazuje rolę imigrantów w rozwoju gospodarczym Stanów Zjednoczonych, wykazuje związki między gospodarką rolną a warunkami środowiska przyrodniczego różnych regionów kraju (z uwzględnieniem cech rolnictwa ekstensywnego)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cechy przemysłu Stanów Zjednoczonych (masowa produkcja, wysoki poziom techniczny, automatyzacja produkcji), ▪ podaje przykład Doliny Krzemowej jako okręgu przemysłowego najnowszej generacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gospodarce światowej, wykazuje rolę przemysłu nowoczesnych technologii w gospodarce kraju 		
Brazylia				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie Brazylię i jej stolicę, ▪ lokalizuje na mapie obiekty geograficzne Brazylii: <ul style="list-style-type: none"> – krainy geograficzne, – rzeki (dwie najdłuższe), ▪ wymienia nazwy dwóch roślin plantacyjnych uprawianych w Brazylii, ▪ przedstawia warunki życia ludności w dzielnicach nędzy, ▪ podaje przykłady działalności gospodarczej w Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje, korzystając z mapy, położenie geograficzne Brazylii oraz jej stolicy, ▪ przedstawia pochodzenie ludności Brazylii, ▪ podaje przyczynę wzrostu liczby ludności miejskiej Brazylii, ▪ identyfikuje konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesiania Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast Brazylii, ▪ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na gospodarkę kraju 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na przykładzie Brazylii, przyczyny zróżnicowania kulturowego i etnicznego Ameryki Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia koncentrację ludności i przemysłu na południowo-wschodnim wybrzeżu Brazylii
Związek Australijski				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie Australię i opisuje jej położenie względem zwrotnika Koziorożca, ▪ wymienia nazwy i wskazuje 	<p>pojęcia: wody artezyjskie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia, korzystając z mapy, położenie geograficzne Australii oraz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia wpływ czynników klimatycznych na klimat Australii, ▪ wyjaśnia przyczyny suchości klimatu Australii, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje związek roślinności z warunkami klimatycznymi Australii, ▪ wyjaśnia rozmieszczenie obszarów o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przyczyny występowania reliktowych gatunków zwierząt w Australii, ▪ wyjaśnia pochodzenie

<p>na mapie oceany oblewające Australię,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie wybrane obiekty geograficzne: Alpy Australijskie, Górę Kościuszki, Murray-Darling, jezioro Eyre, ▪ wymienia nazwy charakterystycznych roślin i zwierząt Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jej stolicy, ▪ lokalizuje, korzystając z mapy, wybrane obiekty geograficzne Australii (w tym pustynie i baseny artezyjskie, Wielką Rafę Koralową), ▪ wymienia przykłady osobliwości flory i fauny Australii, ▪ uzasadnia, że Australia jest najbardziej suchym kontynentem świata ▪ przedstawia, korzystając z map, rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt, ▪ wykazuje związek gospodarki rolnej z występowaniem basenów artezyjskich, ▪ wskazuje na mapie obszary występowania wybranych bogactw mineralnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje, korzystając z map tematycznych, środowisko przyrodnicze Australii, ▪ opisuje warunki geologiczne występowania wód artezyjskich, ▪ wymienia regiony Australii o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju gospodarczego, ▪ wyjaśnia nierównomierne rozmieszczenie ludności Australii 	<p>najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju gospodarki kraju,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cechy rolnictwa ekstensywnego Australii 	<p>polskich nazw na mapie Australii,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje odmienne cechy gospodarki Australii od gospodarki innych krajów wysoko rozwiniętych
Arktyka i Antarktyka				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizuje na mapie Antarktydę i Arktykę, ▪ opisuje warunki klimatyczne obszarów polarnych, ▪ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących w Arktyce i Antarktyce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia, korzystając z mapy, położenie geograficzne i granice obszarów polarnych, ▪ przedstawia cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia związek cech środowiska przyrodniczego obszarów polarnych z ich położeniem wokół biegunów, ▪ porównuje status prawny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje wpływ wzrostu efektu cieplarnianego na: <ul style="list-style-type: none"> – wielkość i grubość pokrywy lodowej obszarów polarnych, – zmiany w świecie roślin i zwierząt obszarów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym Arktyki i Antarktyki, ▪ wykazuje wpływ zmian zachodzących aktualnie w środowisku przyrodniczym

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Antarktyki, podaje przykłady działalności człowieka na obszarach polarnych, ▪ podaje przykłady zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arktyki i Antarktydy, podaje przyczyny zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych 	polarnych	obszarów polarnych na zmiany w skali globalnej
Problemy współczesnego świata				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady problemów współczesnego świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady problemów współczesnego świata: <ul style="list-style-type: none"> – środowiskowych, – społecznych, – gospodarczych, – politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że większość problemów ogólnoświatowych zrodziło się jako problemy lokalne, ▪ uzasadnia potrzebę współpracy międzynarodowej w celu łagodzenia problemów światowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyszukuje w różnych źródłach wiedzy informacji o współczesnych problemach ogólnoświatowych, w tym o aktualnych konfliktach zbrojnych